

gesia, des del tombant del segle. Però ha restat més vivaç en direcció a l'Ebre i al Nordoest; en part, conservant el valor de terme de parentiu: «qui? 'l žáyo?» sentia jo a la Pobla de la Granadella; en part, com a mer sinònim afectiu de 'home o dona vells': la žáya 5 'la vella que viu en una casa', Cabassers (1934); en part, com a epítet precedint un nom propi lo žáyo Mateu, Pobla de Cérvoles (1945); d'altra banda el sentia encara ben viu a Cardós i Vall Ferrera per aquells anys; i a Romadriu hi ha la Font del žáyo (1959).

En el Continent la variant afectiva *jaio*, *jaia*, resta pertot, si fa no fa, com a terme de parentiu, especialment en el llenguatge infantil o acriaturat (jo mateix havia dit *jaia*, fins a quatre anys, i la família m'ho va fer canviar en *abia*). En la ruralia es manté més fort, i majorment fins a les comarques extremes, en totes direccions: *jaíu* 'avi' a l'Alguer (AORBB v, 140); a Benasc no com a sinònim d'ancià, però tan arrelat i general per al parentiu, que l'usen sense article: «ista monoca <'nina'> me l'ha donau yayo» (Ferraz, 108); 20 *yáya* i *yáyo* de preferència a *abuella*, -lo, en el Turbó (Cercuran, 1965); la *Vinya 'l Iaio*, indret a Roda de Ribagorça (1957). I segueix així en domini aragonès, *yayo*, *yaya*, de parentiu a Fonz i a la Vall de Vio (AORBB II, 262; VKR x, 232). A Tortosa sortint-se ja de l'infantil usen seriosament no sols *iaia* (Vergés, *Espurnes* v, 17), sinó la correspondència per a 'rebesavi': «olles farcides d'onses, omplides pels *rebesaios*, quan la Guerra del Francès» (id. id., 15).

J. G. M. (1954) testifica que *iaio* i *iaia* en valencià 30 no s'usen més que per a 'avi' ('vellet' és *agüelo*, -la, en llenguatge popular, un poc despectiu); *iaio* molt menys usat que *iaia*, i aquest sí que transcendeix del parlar infantil (alguns parents seus casats encara deien la *jaia* parlant de l'àvia de tots ells). Altrement també 35 sento la *jaia* a Vilanova de Prades (1935). A les Pitiuses *jaí* amb el significat de «anciano», PzCabr., que a part d'això li dona l'acc. «frasco de barro»; igualment vaig sentir *jaí* a Formentera (1963), i no solament com a apel·latiu sinó també consolidat com a base de to- 40 pònims menors.

Hi ha formacions ben paral·leles, bastant lluny del català: bearn. *jay* (Palay); sard *giáju* (*žáju*) 'avi' (que és de la Gallura i el Logudoro, Spano), però també hi ha, almenys per al femení, la forma *jaia* (en el mapa 45 «nonna») a Sardenya, segons les enquestes de l'AIŠ (mapa 17); mentre que en el reto-romànic de Val Müstair *jaia* ha pres el significat de 'tia' (Pult, *VRom.* v, 247), idea expressada per *anda* (AMITA) a la resta dels Grisons. En fi també tenim una forma semblant en bereber, que Schuchardt creia de procedència romànica. Acabo citant algunes dades bibliogràfiques, que aporten certs detalls d'interès; i, en part, alguna idea etimològica que no cal refutar, per òbviament desen- 55 caminada: Schuchardt, *Die roman. Lehnwörter im Berb.*, 46-50 (i *Litbl.* xl, 183; cf. Spitzer, *ARom.* ix, 149); MLWagner, *Rom.* xxxvi, 427-8; Jud, *Rom.* xxxvii, 462; AMAlcover, *BDLC* vii, 9-11; Gricera, *ibid.*, 53-4.

DERIV.: *Jaiés* (cf. en *AlcM* *jai*, §§ 2, 4, però segons 60

Alcover, *l. c.* és un «puntal que els picapedres usen per fer llur bastimentada»); i els femenins *jaia* i *jaïessa*.

Jaient, *jaïlla*, *jaïllar*, *jaïment*, *jaïna*, V. *jeure* *Jalapa*, V. DCEC

Jalar v. (*AlcM*) no és així sinó *halar* amb *h* aspirada, i pels anys 20-30 ja no era argot de malfactors sinó terme barceloní de gent jove, si bé de caire força jargonesc; inseparable de *hamar* (*BDC* vii, 39, S. xix, antiquat en el nostre segle) d'igual sign.; i *hamància* 'aliments, menjar (magre, escàs)' (tots dos *h* aspirada, i sovint mal escrits castellanament, com *jamància* etc., tot i que no s'han pronunciat mai amb *j*), veg. DCEC (JAMAR; cf. MLWagner, *Arg. Barcelonais*, 66).

JALATA, argot (*BDC* vii, 39) 'pesseta' (que si no m'enganyo ho pronunciacien *balata* amb *h* aspirada) no vindrà del participi it. *gelata* 'glaçada' sinó del cast. *hojalata* 'llauna'.

JALDETA, antic joc prohibit (1334, 1410, *AlcM*), com el cast. *jaldeta* (Ss. xiv, xv, xvii) 'franja metàl·lica de color diferent' (?), 'vessant de l'armadura d'una teulada, i separació entre les seves peces', derivat de *jalde* 'color groc daurat' (manllevat del fr. ant. *jalne* 'groc' GALBINUS) (DCEC/DECH III, 33b52ss., GALBULA), potser com a nom d'un bèlit, palet o bastonet de color que s'usés en aqueix joc.

JALECO, o *jalec*, *jalet*, *jalè* 'guardapits, armilla' (*DAG.*, *AlcM*), sobretot menorquí (*BDLC* xiii, 182) i rural de diverses comarques excèntriques al llarg del Continent. I el B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 191) el localitza encara entre els pagesos de Vacarisses, vegeu DCEC/DECH (CHALECO).

Jalent (Valls, *AlcM*), millor *gelent*, V. *gel* *Jallicos* (*DAG.*), V. *hajar* (HAVER) *Jalmar*, V. *Jaumar*

JALÓ, pres del fr. *jalón*, de l'origen del qual hem parlat a GALLARD i en el DCEC/DECH (JALÓN). Allà ja rebutgem la tesi del FEW, s. v. *GALIRE, refu- 45 tació no menys aplicable a FEW xvi, 10.

DERIV.: *Jalonar*.

Jaltar-se ross. no és 'divertir-se', sinó *jaltar-se'n* 'no preocupar-se'n', variant de *xautar-se* (amb la ž- de *gelós*), que ve del fr. ant. *il ne m'en chalt* (= avui *chaut*, CALDRE).

Jamai, V. *ja* *Jamància* (error per *hamància*, *h* aspirada), i el verb *hamar, V. *jalár* *Jamba*, V. *cama*

Jamba, *jambu*, grafia dolenta per *bamba*, *hambo* (*h* aspirada), mots de caló (gitano, grec), veg. MLWagner, *Arg. Barcel.*, 67.

Jambrana (*AlcM*) interpretació errònia d'una mala